

Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023

2023 dsc 3

PROSPECTIVE

RHAN 6

ASEDAU TREFTADAETH ERAILL A CHOFNODION

Parciau a gerddi hanesyddol

192 Dyletswydd i gynnal a chyhoeddi cofrestr o barciau a gerddi hanesyddol

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru gynnal cofrestr o barciau a gerddi yng Nghymru y maent yn ystyried eu bod o ddiddordeb hanesyddol arbennig, a rhaid iddynt gyhoeddi'r gofrestr gyfredol.
- (2) Rhaid i Weinidogion Cymru benderfynu pa un ai i gynnwys, neu i ba raddau y dylid cynnwys, fel rhan o gofrestriad parc neu ardd—
  - (a) unrhyw adeilad neu ddŵr sydd arno neu arni, sy'n cydffinio ag ef neu â hi neu sy'n gyfagos iddo neu iddi, neu
  - (b) unrhyw dir sy'n cydffinio ag ef neu â hi neu sy'n gyfagos iddo neu iddi.
- (3) Caiff Gweinidogion Cymru ddiwygio'r gofrestr drwy—
  - (a) ychwanegu cofnod,
  - (b) dileu cofnod, neu
  - (c) diwygio cofnod.
- (4) Cyn gynted ag y bo'n bosibl ar ôl diwygio'r gofrestr, rhaid i Weinidogion Cymru—
  - (a) cyflwyno hysbysiad eu bod wedi gwneud hynny i'r personau a grybwyllir yn is-adran (5), a

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 15/06/2023. Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) part yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.
Newidiadau i ddeddfwriaeth: Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, RHAN 6 yn gyfredol gyda'r holl newidiadau y gwyddys eu bod mewn grym ar neu cyn 14 Gorffennaf 2024. Mae newidiadau a all gael eu dwyn i rym yn y dyfodol. Mae newidiadau a wnaed yn ymddangos yn y cynnwys a chyfeirir atynt trwy anodiadau. (See end of Document for details)

- (b) yn achos unrhyw ddiwygiad o dan is-adran (3)(a) neu (c), gynnwys gyda'r hysbysiad gopi o'r cofnod neu'r cofnod diwygiedig yn y gofrestr.
- (5) Y personau y cyfeirir atynt yn is-adran (4) yw—
- (a) pob perchennog a phob meddiannydd ar y parc neu'r ardd o dan sylw (gan gynnwys, os ydynt yn wahanol, berchnogion a meddianwyr unrhyw beth sy'n ymddangos yn y gofrestr yn rhinwedd is-adran (2));
- (b) yr awdurdod cynllunio y mae'r parc neu'r ardd yn ei ardal (gan gynnwys, os yw'n wahanol, yr awdurdod cynllunio y mae unrhyw beth sy'n ymddangos yn y gofrestr yn rhinwedd is-adran (2) yn ei ardal).
- (6) Yn yr adran hon mae cyfeiriadau at barciau a gerddi yn cynnwys—
- (a) manau hamdden, a
- (b) unrhyw diroedd eraill sydd wedi eu dylunio (gan gynnwys tirweddau addurnol sydd wedi eu dylunio).

Gwybodaeth Cychwyn

II A. 192 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler [a. 212\(2\)](#)

Enwau lleoedd hanesyddol

193 Dyletswydd i gynnal a chyhoeddi rhestr o enwau lleoedd hanesyddol

Rhaid i Weinidogion Cymru gynnal rhestr o enwau lleoedd hanesyddol yng Nghymru, a rhaid iddynt gyhoeddi'r rhestr gyfredol.

Gwybodaeth Cychwyn

II A. 193 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler [a. 212\(2\)](#)

Cofnodion amgylchedd hanesyddol

194 Dyletswydd i gynnal cofnodion amgylchedd hanesyddol

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru gynnal cofnod amgylchedd hanesyddol ar gyfer pob ardal awdurdod lleol.
- (2) Mae cofnod amgylchedd hanesyddol yn gofnod sy'n darparu—
- (a) manylion pob heneb gofrestredig yn ardal yr awdurdod,
- (b) manylion pob adeilad rhestredig yn ardal yr awdurdod,
- (c) manylion pob ardal gadwraeth yn ardal yr awdurdod,
- (d) manylion pob parc neu ardd yn ardal yr awdurdod sydd wedi ei gynnwys neu ei chynnwys yn y gofrestr o barciau a gerddi hanesyddol a gynhelir o dan adran 192,
- (e) manylion pob safle gwrthdaro yn ardal yr awdurdod y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei fod o ddiddordeb hanesyddol,
- (f) pan fo awdurdod cyhoeddus (pa un ai ar ei ben ei hun neu ar y cyd â phersonau eraill) yn cynnal rhestr o dirweddau hanesyddol yng Nghymru, fanylion pob

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 15/06/2023. Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) part yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, RHAN 6 yn gyfredol gyda'r holl newidiadau y gwyddys eu bod mewn grym ar neu cyn 14 Gorffennaf 2024. Mae newidiadau a all gael eu dwyn i rym yn y dyfodol. Mae newidiadau a wnaed yn ymddangos yn y cynnwys a chyfeirir atynt trwy anodiadau. (See end of Document for details)

tirwedd hanesyddol yn ardal yr awdurdod lleol sydd wedi ei chynnwys yn y rhestr,

- (g) manylion pob safle treftadaeth y byd yn ardal yr awdurdod,
  - (h) manylion pob ardal arall neu safle arall yn ardal yr awdurdod y mae'r awdurdod neu Weinidogion Cymru yn ystyried ei bod neu ei fod o ddiddordeb hanesyddol, archaeolegol neu bensaernïol lleol,
  - (i) gwybodaeth am y ffordd y mae datblygiad hanesyddol, archaeolegol neu bensaernïol ardal yr awdurdod, neu unrhyw ran ohoni, wedi cyfrannu at gymeriad presennol yr ardal neu'r rhan ac am sut y gellir diogelu'r cymeriad hwnnw,
  - (j) manylion ymchwiliadau perthnasol a gynhelir yn ardal yr awdurdod a manylion canfyddiadau'r ymchwiliadau hynny, a
  - (k) dull o gael mynediad at fanylion pob enw lle hanesyddol yn ardal yr awdurdod sydd wedi ei gynnwys yn y rhestr a gynhelir o dan adran 193.
- (3) Yn is-adran (2)(e) ystyr “safle gwrthdaro” yw—
- (a) maes brwydr neu safle lle y digwyddodd rhyw wrthdaro arall yr oedd lluoedd arfog yn rhan ohono, neu
  - (b) safle lle y digwyddodd gweithgareddau sylweddol a oedd yn ymwneud â brwydr neu wrthdaro arall yr oedd lluoedd arfog yn rhan ohono.
- (4) Yn is-adran (2)(g) ystyr “safle treftadaeth y byd” yw unrhyw beth sy'n ymddangos ar Restr Treftadaeth y Byd a gedwir o dan Erthygl 11(2) o Gonfensiwn UNESCO ynghylch Gwarchod Treftadaeth Ddiwylliannol a Naturiol y Byd a fabwysiadwyd ym Mharis ar 16 Tachwedd 1972.
- (5) Yn is-adran (2)(j) ystyr “ymchwiliad perthnasol” yw—
- (a) ymchwiliad gan awdurdod lleol neu Weinidogion Cymru at ddiben cael gwybodaeth o ddiddordeb hanesyddol, archaeolegol neu bensaernïol sy'n ymwneud ag ardal yr awdurdod, a
  - (b) unrhyw ymchwiliad arall at y diben hwnnw y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried ei bod yn briodol ei gynnwys yn y cofnod.
- (6) Caiff Gweinidogion Cymru drwy reoliadau ddiwygio'r adran hon i amrywio ystyr “cofnod amgylchedd hanesyddol”.
- (7) Cyn gwneud rheoliadau o dan is-adran (6), rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori—
- (a) â phob awdurdod lleol, a
  - (b) ag unrhyw bersonau eraill y mae Gweinidogion Cymru yn ystyried eu bod yn briodol.
- (8) At ddibenion yr adran hon—
- (a) mae unrhyw gyfeiriad at ardal awdurdod lleol yn cynnwys, yn achos awdurdod y mae ei ardal yn cynnwys rhan o lan y môr, unrhyw ran o'r môr sy'n gorwedd tua'r môr o'r rhan honno o'r lan ac sy'n ffurfio rhan o Gymru, a
  - (b) mae ardal, safle neu beth i gael ei thrin neu ei drin fel pe bai mewn ardal awdurdod lleol os yw unrhyw ran ohoni neu ohono yn yr ardal.
- (9) Yn yr adran hon ac adran 196, ystyr “awdurdod lleol” yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru.

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 15/06/2023. Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) part yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.
Newidiadau i ddeddfwriaeth: Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, RHAN 6 yn gyfredol gyda'r holl newidiadau y gwyddys eu bod mewn grym ar neu cyn 14 Gorffennaf 2024. Mae newidiadau a all gael eu dwyn i rym yn y dyfodol. Mae newidiadau a wnaed yn ymddangos yn y cynnwys a chyfeirir atynt trwy anodiadau. (See end of Document for details)

Gwybodaeth Cychwyn

I3 A. 194 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler [a. 212\(2\)](#)

195 Mynediad at gofnodion amgylchedd hanesyddol

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru—
  - (a) rhoi pob cofnod amgylchedd hanesyddol ar gael i'r cyhoedd edrych arno, a
  - (b) rhoi ar gael i berson sy'n dymuno edrych ar gofnod amgylchedd hanesyddol gyngor ar adalw a deall gwybodaeth sydd wedi ei darparu yn y cofnod neu y ceir mynediad ati drwy'r cofnod, neu gynhorthwy i wneud hynny.
- (2) Os yw—
  - (a) person yn gofyn am gopi o ran o gofnod amgylchedd hanesyddol neu fanylion y ceir mynediad atynt drwy gofnod o'r fath, a
  - (b) Gweinidogion Cymru yn ystyried bod y cais yn rhesymol, rhaid i Weinidogion Cymru ddarparu'r copi hwnnw neu'r manylion hynny i'r person.
- (3) Os yw—
  - (a) person yn gofyn i wybodaeth sydd wedi ei darparu mewn cofnod amgylchedd hanesyddol neu y ceir mynediad ati drwy gofnod o'r fath gael ei hadalw, a
  - (b) Gweinidogion Cymru yn ystyried bod y cais yn rhesymol, rhaid i Weinidogion Cymru lunio dogfen ar gyfer y person sy'n cynnwys yr wybodaeth.
- (4) Wrth asesu a yw cais yn rhesymol at ddibenion is-adran (2) neu (3), mae'r materion y caiff Gweinidogion Cymru eu hystyried yn cynnwys unrhyw geisiadau blaenorol a wnaed gan y person o dan sylw neu ar ei ran.
- (5) Caiff Gweinidogion Cymru godi ffi—
  - (a) am ddarparu cyngor neu gynhorthwy o dan is-adran (1)(b);
  - (b) am ddarparu copi neu fanylion o dan is-adran (2);
  - (c) am lunio dogfen o dan is-adran (3).
- (6) Rhaid i ffi gael ei chyfrifo gan ystyried y gost o ddarparu'r gwasanaeth y mae'r ffi yn ymwneud ag ef.

Gwybodaeth Cychwyn

I4 A. 195 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler [a. 212\(2\)](#)

196 Canllawiau i gyrff cyhoeddus penodol ynghylch cofnodion amgylchedd hanesyddol

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru ddyroddi canllawiau i'r gyrff a restrir yn is-adran (2)—
  - (a) ar sut y gall y gyrff gyfrannu tuag at lunio cofnodion amgylchedd hanesyddol a chynorthwyo i gynnal y cofnodion, a
  - (b) ar y defnydd o gofnodion amgylchedd hanesyddol wrth arfer swyddogaethau'r gyrff.

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 15/06/2023. Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) part yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, RHAN 6 yn gyfredol gyda'r holl newidiadau y gwyddys eu bod mewn grym ar neu cyn 14 Gorffennaf 2024. Mae newidiadau a all gael eu dwyn i rym yn y dyfodol. Mae newidiadau a wnaed yn ymddangos yn y cynnwys a chyfeirir atynt trwy anodiadau. (See end of Document for details)

(2) Y cyrff yw—

- (a) awdurdodau lleol,
- (b) awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru, ac
- (c) Cyfoeth Naturiol Cymru.

(3) Rhaid i'r cyrff hynny roi sylw i'r canllawiau.

(4) Cyn dyroddi canllawiau o dan yr adran hon, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori—

- (a) â'r cyrff, a
- (b) ag unrhyw bersonau eraill y maent yn ystyried eu bod yn briodol.

(5) Rhaid i Weinidogion Cymru osod gerbron Senedd Cymru unrhyw ganllawiau a ddyroddir o dan yr adran hon.

Gwybodaeth Cychwyn

I5 A. 196 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler [a. 212\(2\)](#)

Statws

Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 15/06/2023. Mae'r fersiwn hon o'r hwn (hon) part yn cynnwys darpariaethau sy'n rhagolygol.

Newidiadau i ddeddfwriaeth:

Deddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023, RHAN 6 yn gyfredol gyda'r holl newidiadau y gwyddys eu bod mewn grym ar neu cyn 14 Gorffennaf 2024. Mae newidiadau a all gael eu dwyn i rym yn y dyfodol. Mae newidiadau a wnaed yn ymddangos yn y cynnwys a chyfeirir atynt trwy anodiadau.